

СТАТИСТИЧНИЙ АНАЛІЗ ПРИ ДОСЛІДЖЕННІ КРИМІНАЛЬНИХ ПРАВОПОРУШЕНЬ

Вікторія Євгенівна Рог,
старший викладач кафедри інформаційних
технологій та кібербезпеки ХНУВС

На заключному етапі статистичного дослідження кримінальних правопорушень є статистичний аналіз отриманих у результаті зведення та групування показників. Це найбільш важлива і відповідальна стадія вивчення кримінальних правопорушень, тому що саме тут визначаються характеристики досліджуваних явищ, встановлюються тенденції і закономірності їхньої зміни в просторі і часі, робляться практичні висновки.

Основним прийомом статистичного аналізу є порівняння статистичних показників, які характеризують кримінальні правопорушення. Порівняння в часі – це порівняння показників досліджуваного регіону за поточний період з показниками попередніх періодів. Порівняння в просторі – це порівняння показників досліджуваного регіону з аналогічними показниками іншого однорідного регіону (або регіонів) або показниками регіону більш високого рівня (порівняння показників району з показниками області, держави).

Кількісна характеристика кримінальних правопорушень включає в себе характеристику їх стану і динаміки.

Стан правопорушень – це їх показники за певний період часу. До цих показників відносяться: загальний розмір кримінальних правопорушень, їх склад (кількість кримінальних правопорушень за кваліфікацією, ступенем тяжкості, місцем вчинення і т.д.), інтенсивність (кількість кримінальних правопорушень, що приходить на певну частину населення), структура (склад, виражений у відсотках). Знання інтенсивності та структури кримінальних правопорушень дозволяє порівняти їх криміногенну характеристику на різних територіях. В результаті порівняння встановлюються більш і менш криміногенно вражені території, що в свою чергу веде до прийняття необхідних заходів щодо боротьби з правопорушеннями.

Динаміка кримінальних правопорушень – це зміна в часі показників, які характеризують стан правопорушень. Знання динаміки правопорушень дозволяє проаналізувати зміну їх кількісної характеристики місяць за місяцем, квартал за кварталом, рік за роком. Ці зміни визначаються розрахунком абсолютних, відносних та середніх показників аналізу динаміки правопорушень.

Аналіз динаміки кримінальних правопорушень безпосередньо пов'язаний з прогнозуванням їх стану на майбутнє. Статистичний аналіз здійснюється на даних різних періодів.

Основні завдання, що виникають у процесі рішення завдання прогнозування кримінальних правопорушень, можна розділити на:

- аналіз структури кримінальних правопорушень та виявлення найбільш істотних факторів, що впливають на їх рівень;
- побудова системи прогнозованих показників кримінальних правопорушень;
- встановлення причинно-наслідкових зв'язків між з правопорушеннями та факторами, що їх обумовлюють;
- аналіз динаміки кримінальних правопорушень і прогнозування тенденцій їх розвитку;
- виявлення основних закономірностей розвитку кримінальних правопорушень на основі характеристик цих тенденцій;
- прогнозування конкретних і узагальнених показників і ін.

Метою прогнозу є упереджувальне опрацювання спільно з іншими правоохоронними структурами та органами влади ефективних заходів протидії стану кримінальних правопорушень. Прогноз повинен ґрунтуватись на об'єктивних передумовах суспільно-політичного та економічного характеру, всебічних відомостях, що характеризують стан правопорушень, експертних оцінках фахівців, причетних до правоохоронної діяльності (оперативні працівники, слідчі, керівники органів внутрішніх справ, прокурори, судді, науковці).

Розрахунок прогнозованих показників стану правопорушень є дуже важливим завданням статистичного аналізу.

Самий спрощений метод здійснення прогнозу на найближче майбутнє – екстраполяція тенденцій і закономірностей на майбутні роки. Якщо ці тенденції і закономірності виявлені об'єктивно, то вони можуть дати відносно надійну базу для можливих припущень. Причому необхідно екстраполювати не тільки тенденції самого досліджуваного явища або процесу, але і інших пов'язаних з ним соціальних явищ, які його обумовлюють. На основі статистичного вивчення аналогічних тенденцій у кримінології прогнозується, наприклад, не тільки злочинність і її види, але і поведінка окремих осіб (індивідуальне прогнозування).

Статистичний аналіз, застосовуваний для пояснювальної функції юридичної науки і практики, має величезний арсенал способів і методів, що дозволяють проникнути вглиб досліджуваного явища, виявити його внутрішні і зовнішні взаємозв'язки, встановити реальні тенденції і причинні змін, що відбуваються. Для того, щоб знизити рівень правопорушень на криміногенно вражених територіях і змінити негативну тенденцію на позитивну, необхідно встановити фактори, що впливають на стан та динаміку кримінальних правопорушень. Для доказу тих або інших зв'язків потрібно глибокий факторний, кореляційний і причинний статистичний аналізи. Тільки в цьому випадку зроблені висновки принесуть реальну допомогу при підготовці практичних або теоретичних рішень. Для цього використовуються спеціальні показники, які визначають ступінь впливу тих чи інших факторів на стан та динаміку правопорушень.

Опис, пояснення і прогноз розвитку правопорушень потрібні не самі по собі, а для прийняття адекватних рішень при підготовці законодавчих ініціатив, оптимальної організації тієї або іншої юридичної діяльності, результативності роботи щодо боротьби з правопорушеннями і т.д. Це означає, що описова, пояснювальна і прогностична функції статистичного аналізу повинні мати можливість впливати на законодавчу, виконавчу, судову владу з метою вдосконалювання механізмів функціонування правової держави, тобто для реалізації організаційно-практичної функції статистичного аналізу.